

ki stojé na strani njegovem, napolniti državni zbor? Ali ne čuti nemška stranka, da raženj, ki je Hohentwartovo ministerstvo zdaj v pesek vrgel, je tudi proti njej sami obrnjen?

Ko je „Wanderer-jev“ članek potem razložil, da je po tem početji svoboda sama v veliki nevarnosti, ako centralizem v Avstriji pod katero koli krinko do vrhunca pripleza, ker ne bi imel druge pomoči nego sabljo in bajonete, pride do tega, da dokaže, da največo škodo bode trpelo materialno blagostanje države in blagostanje in sreča vsacega posamesnega človeka. Že — pravi — so se narodi potolažili, misleč, da zdaj vendar enkrat pride mir in ž njim pokoj in red v njihove kočice; — že se je videlo, da se sopet polnijo prazne državne kase; — že se je ažio srebra, ki je kakor môra tlačil vsako podvzetje, boljšati začel; — že se je bližal čas, da bode kmet in rokodellec lože dihal in da se bodo mogli začeti davki nižati, — kar se podere hipoma vse upanje na boljši stan! In čemu? — zato, da bi se sopet tisti skobacali na vrhunec, ki so Avstrijo potèptali v blato.

V tem žalostnem pogledu nas vendar ne zapušča trdna nada, da djanska potreba narodov bode sopet zidala most do boljše prihodnosti, ktereга je v valovje trešila trma nemško-magjarska.

Naposled bo vendar-le obveljal glas narodov in ž njim to, kar je njim v prid in kar sami med seboj poravnati hočejo! — —

Tako se glasi tehtni članek „Wanderer-jev“, ki ga je pisala roka možá, ki stoji v „taboru Avstrije“. Mi temu glasu ne dodajamo nič drugega nego to:

Slovenci! ako je treba, da Vas kličemo k novim volitvam, stojite, kakor dozda, kot en mož z nami, in zmaga bo naša — rešili bomo sami sebe in Avstrijo!

Gospodarske stvari.

Kako se s soljó gospodari v naši Avstriji!

Kakor je znano, prodajala se je poprej v avstrijskem Salzkammergut-u vsa ona sol, ktera se ni v čiste grude spravila kot sol za živino. Nekteri mešetarji so vendar to živinsko sol čistili in jo potem kot sol za kuho prodajali. Ko je pa vlada to zvedela, ustavila in prepovedala je celo prodajo solí za živino brez vsega premisleka ali odloka, kaj naj bi se ž njo storilo. S prva se je ta sol kupičila na sto in sto tisoče centov v različnih salinah, pa prostora je začelo pomanjkovati — in vendar odloka ni bilo nobenega, kaj naj bi se ž njo počelo, in zdaj — to vemo za gotovo — se je **sto in sto tisoč centov** v reke pomeče, v Ischl-nu, na priliko, v reko Traun! — Zguba, ktero po tem ravnanji gospodarstvo trpi, je ogromna.

Morebiti se bo marsikdo čudil, da se nihče ne oglasi proti takošni, v nebó vpijoči napaki in da ministerstvo kaj tacega prezira.

Temu je treba odgovoriti to-le:

Ministerstvo avstrijsko leta 1868. — ko so Brestel, Giskra in vsi kolovodji nemške klike sedeli v ministerstvu — se je z ogerskim ministerstvom pogodilo zarad samoprodajstva solí. Pogodba med obojima ministerstvoma je bila sklenjena proti temu, da se cena kuhinjske solí pri centu zniža počez za 2 gold. 48 kr., živinska sol pa da se ne nareja in ne prodaja več, in to zato ne, ker se živinska sol kupuje namesti bele kuhinjske in to — je reklo ministerstvo — je na škodo državni kasi. — To je bistvo te nesrečne ministerske pogodbe, ktera je 6. maja 1868. leta prišla na obravnavo zbornici poslancev na Dunaji.

Pri tej obravnavi so se sicer oglasili prav krepko nekteri poslanci za to, da bi na prid živinoreji in po njej na prid kmetijstvu in narodnemu gospodarstvu sploh ostala živinska sol, — tožilo se je, da zdaj moramo mi plesati v vsem, kakor nam Magjar gode, da Avstrija bode prva, ki bo odstranila živinsko sol, in to za tega del, ker Magjar tako hoče, — da že leta 1848. so, kakor je Greuter rekel, Tirolci nadvojvodo Janeza le za 3 reči prosili: solí za našo živino, manj uradnikov, pa tobaka za nas — al vsi ti govori bili so bob v steno! Če siromaški ljudje so kupovali živinsko sol, da so jo sami vživali, je to žalostno znamenje, da je revščina sèm ter tjà tolika,

da marsikdo še groša nima v žepu, da bi se kupil bele solí. — Večina dunajskih poslancev je v zboru potegnila z Magjari — in — odstranila se je živinska sol!

Pogodba je po takem sklepu veljavna in ostane tako dolgo veljavna, dokler ne bode te pogodbe konec — menda leta 1878. Če se tudi kak deželni zbor potegne za živinsko sol, dá se mu odgovor na Dunaji: „ne moremo, ker smo na ogersko pogodbo vezani“.

Tako se po Beustu skovani ogerski dvalizem kaže pogubiven tudi kmetijstvu našemu. Bog pomagaj!

Gospodarske skušnje.

* Gotovo pomoč zatreti silno škodljivo predenico na deteljiščih — svetuje oskrbnik grajščine Lichtenstein gosp. Pfaffrath. On pravi tako-le: na tista mesta deteljišča, kjer se zapreduje predenica in še več okoli njih nasuj za pol čevlja na debelo komposta (mešane zemlje) ali pa druge rahle prsti. Pod tem nasipom pogine ta škodljivi plevel popolnoma.

* Da zajec ne gloda dreves — jih mažejo nekteri s smolnjakom, ki pa drevju škoduje. Neki kmetovalec nasvetuje za to druga dva pomočka, ktera drevesom ne škodujeta, pa zajce od njih odvračata, in ta sta: namaži drevó z mešanico, ki si jo naredil iz krvi in žganega apna, ali pa z mešanico iz masla, saj in spiritus-a.

0 razorih ali razgonih za odtekanje vode na njivah.

Priobčil Fr. Schollmayr.

„Kakoršni razori, takošen kmet“.

Že je njiva od vseh strani z brano lepo prevlečena, z valom povaljena in tudi z grabljami čisto iztrebljena in primerno poravnana, — že preprega hlapec konje v oralno drevo, a kmetič, ki se mu vidi, da se je pri svojem trudapolnem in težavnem delu že precej postaral, stoji še vedno premišljeva pred svojo vkusno priravnano njivo, ki ga je stala mnogo stroškov, dela in časa, predno jo je djal v takov stan, v kakoršnem se zdaj nahaja. Pa le pogledjmo našega kmetiča; še ni zadovoljen s tem, in na obrazu se mu lahko bere, da še ni vse v popolnem in pravem redu, v kakoršnem bi moralo biti.

Še čaka njegovih rok sila važno delo, in to je, da zgornjo površno prst svoje njive dene na suho, da mu je preobilna mokrota ne izluži, okisa in poplavi,

da se mu zemlja ne vgrezuje in ne ruši, da se njiva pred mrazom začuva itd., kar je gotovo silno potrebno, ako mu je drugače ljubo in drago, da mu te in enake nezgode ne uničijo njegovega s težkim trudom in velikimi stroški dovršenega dela. Da se pa vse to doseže, treba mu je po njivi narediti primerne razore ali razgone, po katerih se voda odceja in zemlja osušuje. To pa zopet ni tako lahko delo, kakor se znabiti marsikom dozdeva, kajti treba je k temu delu vajenega očesa in posebne previdnosti, predno se izvrši.

Ko je prostor za njivo odločen, dobro bode storil kmetovalec, ako si za-se in za hlapca, ki vodi konje, najpred s količki zaznamuje potezo, po kateri se ima potegniti brazda. Ako so razori umetno in primerno izpeljani, in ako se v spomladi iztrebi iz njih sneg in blato, ni se treba bati potem, da bi njiva še kako škodo trpela, od preobilne in škodljive vlage, pa tudi setev se bo na taki njivi potem tolikanj bolje in lepše obnesla. Prav za prav ne bi smelo nobenega polja biti, ki bi ne imelo svojih razorov.

Kolikor bolj je zemlja vezljiva in manj mokrote prepušča, kolikor več ima njiva pada in kolikor več se vode odteka, toliko več razorov mora imeti. Sploh naj se pomni, da je mnogo bolje, ako so trije razori odveč, nego en sam premalo. Kedar se razori delajo, naj se gleda posebno na to, da so kaj najbolj mogoče kratki, da se jim dá primeren pad in pa, da so na poprek (križema) in v locnati podobi izpeljani. Splošna vodila za napravo razorov se ne dadó na tanko določiti, kar se že iz tega lahko razume, da se brazda od brazde zeló razlikuje. Opomniti pa moram, da je koristno in potrebno, ako se pri jesenskem obdelovanju več razorov naredí in tudi nekoliko bolj previdno pri tem delu ravná.

Pri nekterih kmetijah imajo za napravo razorov tudi posebno orodje, a to ni ravno potrebno, ker se razori tudi s plugom, ki se iz leve na desno in iz desne na levo obračati, da, še bolje pa z močnim osipalnikom prav dobro izpeljati dajo, ako je le osipalnik tako narejen, da zemljo 12 do 14 palcev globoko zareže in prevrže. To se vé, da se izpeljava razorov ne sme vsakemu poljubnemu hlapcu prepuščati, kakor tudi to, da se razori naposled morajo še iztrebiti in lepo poravnati.

Nova postava.

Gozdni oglednik (inšpektor).

(Konec.)

Dolžnost gozdnega oglednika je: spodbujati in kar je mogoče pospeševati vse tiste naprave, ktere leže v področji županstev, kmetijskih družeb, gozdarskih uprav ali gozdnih posestnikov samih, in ktere naprave se gozdnemu ogledniku pri njegovem potnem opazovanju zdé, da so potrebne ali željá vredne v varstvo in povzdigo gozdoreje, — posebno v skupnih in občinskih gozdih. — Največa važnost pri tem pa leží v podbudivnem in podučnem vplivu na samodelavnost dotičnikov; pri tem naj mu pa bo vodilo previdnost sama na sebi in trdna volja pri iskanju in porabi vsake prilike. O izpeljavi taci naprav, naj si dá gozdni oglednik pošiljati včasih poročila od dotičnikov ali od oseb, katerim je to reč posebno naročil; in razen ustmenega občevanja o priliki potovanja naj tudi spodbuja po pismenem občevanju, ako se utegne pričakovati kateri vspeh.

Posebno pa si mora prizadevati gozdni oglednik pri svojem potovanju, da se postavijo potrebni gozdarski in logarski organi (osebe) za to, da se izpeljejo važne naredbe za gozdno oskrb v občinskih in privatnih gozdih, da se izpelje redno in trpežno gospodarjenje, da

se napravijo gospodarstveni načrti, da se redno izpelje kako več posekovanje, odkaže les v občinskih gozdih, da se kateri kraji pogozdijo, varujejo (prihranijo), ogradijo, da se napravijo gozdna pota, plavbe, drevesnice (drevesne šole), da se prideluje, nakupuje in prodaja seme in sadike, in enako tudi, da se gozd varuje.

V ta namen naj si gozdni oglednik kar more prizadeva, da občine in gozdni posestniki samostalno take organe postavijo, on naj osebe za to pripravne pridobi, dogovore naravná ali sproži.

Gozdni oglednik naj dalje opazuje razmere vžitka (pravice do gozdnih pridelkov), uravnava zemljiščnih bremen, ktera se je dovršila po zemljiščino-odveznem delovanju, nasledke te uravnave, ovire, če bi še ktere bile, in potrebne dopolnitve, da se polagoma ustanovijo proste lastninske razmere in posestva, ki so v gospodarstvenem oziru dobro vredjena. Posebno mora gozdni oglednik na to delati, da se naredé pogodbe v odvezo vredjenih služnosti, da se po njegovem sprevidnem vplivu na vživalce (upravičence), kakor tudi na dolžne (obtežence) ti začnó med seboj pobotovati, da se po zemljišnih menitvah in pogodbah naredé dobro zloženi, v gospodarstvenem oziru pripravno ležeči gozdni kosi, da se napravijo gospodarstveni načrti v gozdih, v katerih ima kdo vžitek (služnost).

Ravno tako morajo biti gozdnemu ogledniku poglavitna skrb občinski in skupni gozdi, da se v red spravi stan posesti, vpelje redna uprava (oskrbovanje) in kar je mogoče koristno gospodarjenje, kakor tudi, da se napravi v gozdih potrebna logarska služba (služba v varstvo gozdov).

Kar zadeva manjše gozde, naj si gozdni oglednik prizadeva, da se napravijo skupščine (družbe) v dosego namenov, ki se dajo doseči po poti skupščinski.

Gozdni oglednik mora poznati naprave za izpravljanje gozdnih pridelkov, ktere se nahajajo v posamnih okrajih; on si mora prizadevati, da se te naprave popravijo in da se odvrnejo kake nevarnosti, ktere bi utegnile iz teh naprav izvirati, da se, če je mogoče, naredé pravilne in stanovitne naprave za izpravljanje gozdnih pridelkov, po katerih se utegnejo gozdi trpežno do dobrega porabiti, naj se že te naprave naredé s porabo državnega (javnega) za to dovoljenega denarja ali po skupščinski poti od gozdnih posestnikov; posebno pa mora gozdni oglednik podpirati občine in skupščine (družbe) pri ustanovljenju taci večih naprav.

Gozdni oglednik mora na vsak pripraven način pospeševati gozdarski poduk in razširjati gozdarske vednosti po deželi.

On se mora poklicati k državnim gozdarskim preiskušnjam, ktere se v deželi imajo.

Gozdnega oglednika dolžnost je, važne gozdarske vložitve, naklepe, mnenja izdelati, ki se mu od deželne vlade odkažejo.

O razsodbi gozdnega kvara se utegne od njega v posebno važnih primerih tirjati mnenje, tudi se morajo njemu v pogled dati storjene razsodbe deželne vlade, oziroma više oblastnije.

V področje gozdnega oglednika spada dolžnost, pripomagati, da se ustanovi pravilna gozdna štatistika, posebno da se napravi in v razvidu ima štatističen pregled državnih, občinskih, skupnih in privatnih gozdov v deželi, pregled njih oskrbovanja, in če je mogoče, tudi njih kapitala, kar ga je v lesu, in pridelka, koliko se ga dá pridobiti, sprememb, ktere se vsako leto zgodé s tem, da se gozdi trebijo in na novo nasadé, dalje pregled vsako leto posekanih gozdnih kosov in pridobljenega lesa, prodaje lesa ne samo na večih trgih za les, ampak tudi v druge dežele gledé na različno rabo — ob kratkem rečeno, da se napravi in v